

Filharmònica de Viena & Gatti —Concert inaugural de la temporada

Palau 100

Dijous, 3 d'octubre de 2024 – 20 h

Sala de Concerts

Compromís amb el medi ambient:

Amb la col·laboració de:

Membre de:

Programa

Orquestra Filharmònica de Viena
Daniele Gatti, director

I

Igor Stravinsky (1882-1971)
Apollon musagète, K048

II

Dmitri Xostakóvitx (1906-1975)
Simfonia núm. 10, en Mi menor, op. 93

- I. Moderato
- II. Allegro
- III. Allegretto
- IV. Andante – Allegro

Durada de concert:

Primera part, 40 minuts | Pausa de 20 minuts | Segona part, 55 minuts.

La durada del concert és aproximada.

#simfònica #gransfigures

Palau de la Música Catalana Palau 100

Filharmònica de Viena & Gatti / Connolly,
Anima Aeterna Brugge & Heras-Casado /
Kozhukhin, Filharmònica de Luxemburg
& Gimeno / Bezuidenhout, Orchestre des
Champs Élysées, Collegium Vocale Gent
& Herreweghe / Dueñas, Philharmonia
Orchestra & Alsop / Royal Concertgebouw
& Mäkelä / Ensemble I Gemelli & González
Toro / Balthasar Neumann & Hengelbrock
/ musicAeterna & Currentzis / Pires,
Bezuidenhout, English Baroque Soloists &
Gardiner / Bell, Orchestra dell'Accademia
Nazionale di Santa Cecilia & Harding /
Orquestra Simfònica de la Ràdio Sueca,
Orfeó Català & Harding

Temporada 2024–2025

Ja a la venda els abonaments de cicles
i abonaments a la carta a partir de 4 concerts.

Poema

Semper festina tarde

Tot reconeix
el ritual dels llavis fonedissos,
com el prec que sobrevola
les balances del temps,
imposant-se com s'imposen
les traces que perduren.

I després?

No hi ha després
si el doll de l'eufòria
és un acord que ens obre
la música anhelada.

Som la pura violència
de cada pas furtiu,
la fulla voladissa
a les mans d'un ancià,
el pes del cos cansat
al cadiral del pare.

Però, fet i fet,
per què volem
concloure el traç
que resta inalterable?

Memòria és ventre, cendra,
ombra que s'allarga.
Apressem-nos, doncs,
a poc a poc.

Allò que no s'acaba
dura eternament.

Lluís Calvo

Del llibre *Ancestral*. Vic: Cafè Central i Eumo Editorial, 2019.

Comentari

Russos tots dos: l'un antisoviet, l'altre prosoviet; l'un amb diversos períodes estilístics, l'altre amb un llenguatge consistent; l'un més acolorit i espurnejant; l'altre amb tendències fosques i melangioses; l'un formalista confessat, l'altre també: però confessar-ho podia dur-lo a “*acabar molt malament*”.

I així ho deia, exactament, l'editorial del «Pravda» del 28 de gener de 1936, l'endemà que Stalin hagués escoltat la meravellosa música de la *Lady Macbeth* de Xostakóvitx. “*El poder de la bona música per enardir les masses ha estat sacrificat en un intent petitburgès de «formalisme» per crear originalitat a través d'una pallassada vulgar. Aquest joc d'astuta ingenuïtat pot acabar molt malament*”.

Mentrestant, l'any següent Stravinsky rebia mil dòlars per satisfer els desigs de la mecenes nord-americana Elizabeth Sprague Coolidge. Es tractava de la seva música per al ballet *Apollon musagète*, és a dir, “Apol·lo conductor-líder de les muses”. Així doncs, mentre que l'un estrenava el seu *Apollo* allà a la Library of Congress acompanyat de Copland, Reiner i Varèse, l'altre veia com el dictador se n'anava –encara no acabada l'òpera– per enllestir l'editorial prenyat d'amenaça.

Revisem una mica més l'*Apollo*. D'una banda, Falla i Respighi havien declinat l'oferta de la Coolidge, és a dir, una pantomima-ballet amb tres personatges (com a molt quatre...) i que no durés més de mitja hora. D'altra banda, Stravinsky no ho va dubtar i va acceptar bo i demanant les dimensions exactes del petit escenari i del lloc per a l'orquestra. També va demanar que les ballarines anessin amb el tutú clàssic i va estar molt al damunt en tot el que es referia a la producció. El ballet va quedar establert en dues escenes i, al final, es va fer la *première*. Per a Stravinsky –que viatjava per primer cop als Estats Units–, ni de bon tros va ser un èxit. La mecenes es va queixar d'una música “insípida”... Perquè, és clar, semblava que tothom esperava l'exòtic i acolorit Stravinsky! i no pas un serè “grec antic” amb afanys neoclassicistes. A la seva *Autobiografia*, Stravinsky va llevar importància a aquella estrena nord-americana confessant que li interessava més el públic de París, potser amb un paladar més desenvolupat per comprendre les seves intencions estètiques: Stravinsky volia una música “blanca” i diàfana –oposada al fosc *Oedipus rex*–, gairebé sense cordes a l'orquestra, com una autèntica metàfora de la lira d'Apol·lo. I és ben cert, el melòman no hi ha de buscar aquí ni ritmes bàrbars ni timbres fauvistes, perquè només hi trobarà una cosa: l'essència del neoclassicisme. És l'Stravinsky que reconeix haver fet de si mateix una metamorfosi semblant a la del jove impetuós Apol·lo que es transmuta en la serena deïtat que fa de líder de les muses. I així, el seu *Apollo* és una música senzilla però de mans expertes; formes antigues amb dissonàncies modernes; sincera i inspirada però amb una excitació mesurada. Stravinsky va seguir el consell del coreògraf Balanchine: “*elimina... limita... esclareix... redueix*”. I per què hauria hagut de ser altrament?

I si el 1936 Xostakóvitx va rebre amenaces per la seva *Lady Macbeth* –amb la seva resposta de la meravellosa però “complaent” *Cinquena Simfonia*–, el 1953 es repetia l’esquema amb la *Desena Simfonia*. Cinc anys abans d’estrenar-la, el Comitè Central del Partit havia determinat que Xostakóvitx, Prokófiev, Khatxaturian i d’altres havien fallat el seu poble component obres “formalistes” que no mereixien ser escoltades: era la gran purga del 48. Una vegada més Dmitri va desar la seva obra, va escriure cançons patriòtiques, va fer música per al cinema soviètic, però... va incorporar-hi una cosa curiosa: un element autoreferencial, el seu monograma musical DSCH (Dmitri [e]SCHostakovich: Re, Mi bemoll, Do, Si, segons la notació germànica). L’afirmació de la seva personalitat s’expressava en aquestes quatre notes que començarien a aparèixer de manera obsessiva en altres obres. Era una declaració d’autoafirmació i, si es vol, tot un desafiament i un advertiment. Així arriba, doncs, l’any 1953, en què Stalin mor el mes de març; Xostakóvitx acaba la seva *Desena Simfonia* entre els mesos d’agost i octubre; la censura sembla que es relaxa i la sàtira ja podia trobar el seu espai.

El moviment inicial és melangiós, fosc i tan llarg com la suma dels altres tres moviments. No hi ha gairebé canvis de *tempo*, però hi diu “Moderato” i aquesta música ombrívola convida alguns directors a alentir-ho tot, la qual cosa no és necessàriament una mala idea... Al segon, molts s’adeliten afirmant que assistim a la caricatura grotesca del dictador mort. Hi ha ferocitat, fúria i un aire de celebració enmig de tota aquella sonoritat sinistra. Al tercer escoltem el motiu DSCH a ritme de vals i a poc a poc, a mesura que l’excitació vagi augmentant, es repetirà de manera gairebé histèrica, com qui finalment pot esbombar el seu nom als quatre vents. Al quart moviment tota l’angoixa acumulada troba la resolució emocional. Una vegada exposat el DSCH en una arrencada sonora d’una gran intensitat, la *Simfonia* s’adreça, positivament, devers el triomf, aquesta vegada genuí, juganer, alegre i alliberat.

Russos tots dos, hem dit. La mística tranquil·litat apol·línica d’un Stravinsky llibèrrim contrasta amb la tragèdia d’un creador autocensurat; la claredat neoclàssica dels anys vint envers les ombres allargades el realisme socialista; la petita secció de cordes davant d’una orquestra amb totes les seves forces.

★ ★ ★

Com ja sabem, dessota el concepte literari “ànima russa” se sol reconèixer l’esperit d’un poble en el qual excessos, barroeries i rudeses conviuen amb silencis, enigmes i misteris altament emotius. Potser aquest concert ens hi faci pensar, o que senzillament ens empenyi al gaudi del “formalisme”, sigui a tall de motius afrancesats amb vestimenta hel·lènica o ritmes furiosos escamotejats en acròstics obsessius. Entre totes dues actituds –i entre tots dos russos–, la nostra ànima serà la que ara haurà de prendre partit.

Carlos Calderón Urreiztieta, Doctor en humanitats i docent principal d’Aula Palau

Biografies

Wiener Philharmoniker

© Festival de Salzburg - Anne Zeuner

És potser la formació musical més estretament vinculada a la història i la tradició de la música clàssica europea. Fins i tot avui dia els solistes i directors més prestigiosos fan referència a l'incomparable “so vienès” com a tret qualitatiu que la distingeix d'altres orquestres.

La fascinació que provoca, des de la mateixa fundació l'any 1842 per Otto Nicolai, entre els compositors i directors més importants, es basa en el manteniment d'un estil musical propi i singular, juntament amb una història i estructura organitzativa úniques. Els pilars de la “idea Filharmònica” són una organització democràtica, que posa tota la capacitat de decisió artística i de funcionament en mans dels músics, i alhora la simbiosi amb la Wiener Staatsorchester. Els seus estatuts estableixen que només els músics de la Wiener Staatsoper poden arribar a ser membres de la Wiener Philharmoniker.

El 1860 es van crear els concerts d'abonament, per als quals es contractava un director durant tota la temporada. El 1933 l'orquestra va assumir un sistema de directors convidats, tot promovent un ampli ventall de trobades amb els directors de més renom de cada generació. La seva activitat de gires es va iniciar al principi del segle XX, entre les quals han figurat de manera habitual actuacions a Alemanya, el Japó, els Estats Units i la Xina.

El 2018 es va fundar l'Acadèmia de la Wiener Philharmoniker, els alumnes de la qual són seleccionats d'acord amb un estricte procés d'audicions, orientat internacionalment i amb una formació al més alt nivell durant un període de dos anys.

La Wiener Philharmoniker ha fet seva la missió de transmetre el missatge humanitari de la música a la vida quotidiana i a la consciència dels oients. Des del principi ha desplegat una forta consciència social, caracteritzada pel compromís envers les persones en situació de vulnerabilitat i una acurada orientació als joves músics.

Cada any ofereix una quarantena de concerts a Viena, entre d'altres el Concert d'Any Nou i el Concert de Nit d'Estiu de Schönbrunn, que són emesos a tot el món. També du a terme una residència artística estival cada any al Festival de Salzburg, i interpreta més de cinquanta concerts a l'any en les gires internacionals.

Totes aquestes activitats reforcen la seva reputació com una de les millors orquestres del món.

Des del 2008 rep el suport de ROLEX com a patrocinador exclusiu.

Daniele Gatti, director

© Anne Dokter

Graduat en composició i direcció orquestral pel Conservatori Giuseppe Verdi de Milà, és el nou director titular de la Sächsische Staatskapelle de Dresden des del mes d'agost d'aquest 2024, així com també el director titular del Maggio Musicale Fiorentino i conseller artístic de la Mahler Chamber Orchestra.

També ha ocupat el càrrec de titular del Teatro dell'Opera de Roma i prèviament va tenir càrrecs importants en altres institucions musicals de prestigi, com l'Accademia Nazionale di Santa Cecilia, Royal Philharmonic Orchestra, Orchestre National de França, Royal Opera House Covent Garden, Teatro Comunale de Bolonya, Opernhaus de Zúric i Royal Concertgebouw Orchestra d'Amsterdam.

Igualment, col·labora amb orquestres famoses, com la Berliner Philharmoniker, Wiener Philharmoniker, Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks i Orchestra Filarmonica della Scala.

La seva agenda de la temporada 2024-25 inclou inaugurar la temporada de la Staatskapelle de Dresden i liderar diverses gires amb l'orquestra, així com inaugurar la temporada de la Wiener Philharmoniker al Musikverein de Viena i dur-hi a terme actuacions per les grans ciutats europees.

L'estiu del 2025 tornarà al Festival de Bayreuth amb una nova producció d'*Els mestres cantaires de Nuremberg*.

Daniele Gatti ha rebut el Premi Franco Abiatti al millor director, el Premi de la Crítica Musical Italiana el 2015, i l'any 2016 el títol de cavaller de la Legió d'Honor de la República Francesa per la seva tasca al capdavant de l'Orchestre National, i el de gran oficial de l'Orde al Mèrit de la República Italiana.

Ha enregistrat per a Sony Classical, RCO Live i C Major.

Fes-te soci de l'Orfeó Català. Fes del Palau casa teva.

Gaudeix d'invitacions, descomptes
i més avantatges per només 60 euros l'any
(10 euros, menors de 35 anys).

Uneix-te ara!

ASSOCIACIÓ
ORFEÓ
CATALÀ

Formació

Filharmònica de Viena

Concertinos

Rainer Honeck
Volkhard Steude
Albena Danailova
Yamen Saadi*

Violins I

Jun Keller
Daniel Froschauer
Maxim Brilinsky
Benjamin Morrison
Luka Ljubas
Martin Kubik
Milan Šetena
Martin Zalodek
Kirill Kobantschenko
Wilfried Hedenborg
Johannes Tomböck
Pavel Kuzmichev
Isabelle Ballot
Andreas Großbauer
Olesya Kurylyak
Thomas Küblböck
Alina Pinchas-Küblböck
Alexandr Sorokow
Ekaterina Frolova
Petra Kovačič
Katharina Engelbrecht
Lara Kusztrich

Violins II

Raimund Lissy
Lucas Takeshi Stratmann★
Patricia Hood-Koll
Adela Frasineanu-Morrison
Alexander Steinberger
Tibor Kováč
Harald Krumpöck
Michal Kostka
Benedict Lea
Marian Lesko
Johannes Kostner
Martin Klimek
Jewgenij Andrusenko
Shkëlzen Doli
Holger Tautscher-Groh
Júlia Gyenge
Liya Frass
Martina Miedl★

Violes

Tobias Lea
Christian Frohn
Wolf-Dieter Rath
Robert Bauerstatter
Elmar Landerer
Martin Lemberg
Ursula Ruppe
Innokenti Grabko
Michael Strasser
Thilo Fechner
Thomas Hajek
Daniela Ivanova
Sebastian Führlinger
Tilman Kühn
Barnaba Poprawski
Christoph Hammer★

Violonceli

Tamás Varga
Peter Somodari
Raphael Flieder
Csaba Bornemisza
Sebastian Bru
Wolfgang Härtel
Eckart Schwarz-Schulz
Stefan Gartmayer
Ursula Wex
Edison Pashko
Bernhard Hedenborg
David Pennetzdorfer

Contrabaixos

Herbert Mayr
Christoph Wimmer-Schenkel
Ödön Rácz
Jerzy Dybał
Iztok Hrastnik
Filip Waldmann
Alexander Matschinegg
Michael Bladerer
Bartosz Sikorski
Jan Georg Leser
Jędrzej Górski
Elias Mai
Valerie Schatz*

Arpes

Charlotte Balzereit
Anneleen Lenaerts

Flautes

Walter Auer
Karl-Heinz Schütz
Luc Mangholz
Günter Federsel
Wolfgang Breinschmid
Karin Bonelli

Oboès

Clemens Horak
Sebastian Breit
Paul Blüml*
Harald Hörth
Wolfgang Plank
Herbert Maderthaner

Clarinets

Matthias Schorn
Daniel Ottensamer
Gregor Hinterreiter
Andreas Wieser
Andrea Götsch
Alex Ladstätter*

Fagots

Harald Müller
Sophie Dervaux
Lukas Schmid*
Štěpán Turnovský
Wolfgang Koblitiz
Benedikt Dinkhauser

Trompa

Ronald Janezic
Josef Reif
Manuel Huber
Wolfgang Lintner
Jan Janković
Wolfgang Vladár
Thomas Jöbstl
Lars Stransky
Sebastian Mayr

Trompetes

Martin Mühlfellner
Stefan Haimel
Jürgen Pöchhacker
Gotthard Eder
Daniel Schinnerl-Schlaffer*

Trombons

Dietmar Küblböck
Enzo Turriziani
Wolfgang Strasser
Kelton Koch
Mark Gaal
Johann Ströcker

Tuba

Paul Halwax
Christoph Gigler

Timbales / Percussió

Anton Mittermayr
Erwin Falk
Thomas Lechner
Klaus Zauner
Oliver Madas
Benjamin Schmidinger
Johannes Schneider

★ Membres confirmats de l'Orquestra de l'Òpera Estatal de Viena
que encara no són membres de l'Associació Filharmònica de Viena

Retirats

Reinhold Ambros, Voker Altmann, Roland Baar, Roland Berger, Bernhard Biberauer, Walter Blovsky, Gottfried Boisits, Wolfgang Brand, Rudolf Degen, Alfons Egger, Fritz Faltl, Dieter Flury, Jörgen Fog, George Fritthum, Martin Gabriel, Peter Götzl, Richard Heintzinger, Josef Hell, Clemens Hellsberg, Wolfgang Herzer, Johann Hindler, Roland Horvath, Josef Hummel, Gerhard Iberer, Willibald Janezic, Karl Jeitler, Rudolf Josel, Mario Karwan, Gerhard Kaufmann, Harald Kautzky, Heinrich Koll, Hubert Kroisamer, Rainer Küchl, Manfred Kuhn, Walter Lehmayr, Anna Lelkes, Gerhard Libensky, Erhard Litschauer, Günter Lorenz, Gabriel Madas, William McElheney, Rudolf Nekvasil, Hans Peter Ochsenhofer, Alexander Öhlberger, Reinhard Öhlberger, Ortwin Ottmaier, Peter Pecha, Fritz Pfeiffer, Josef Pomberger, Kurt Prihoda, Helmuth Puffler, Reinhard Repp, Werner Resel, Milan Sagat, Erich Schagerl, Rudolf Schmidinger, Peter Schmidl, Gerald Schubert, Hans Peter Schuh, Peter Schmidl, Wolfgang Schuster, Günter Seifert, Walter Singer, Helmut Skalar, Franz Söllner, René Staar, Anton Straka, Norbert Täubl, Wolfgang Tomböck, Gerhard Turetschek, Martin Unger, Peter Wächter, Hans Wolfgang Weihs, Helmut Weiss, Michael Werba, Helmut Zehetner, Dietmar Zeman.

També et pot interessar...

Palau 100

Dimarts, 29.10.2024 - 20 h

Sala de Concerts

—*Simfonia núm. 3, “Wagner”* de Bruckner

Sara Connolly, mezzosoprano

Anima Eterna Brugge

Pablo Heras-Casado, director

G. Mahler: *Rückert lieder*

A. Bruckner: *Simfonia núm. 3, en Re menor, “Wagner”*

Preus: de 18 a 68 euros

Mecenes d'Honor

Mecenes Protectors

Mitjans Col·laboradors

Mecenes col·laboradors

Col·laboradors

Armand Basi – Bagués-Marsiera Joiers – Balot Restauració – Cardoner Grup – CECOT – Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports – Eurofirms Group – Fundació Abertis – Fundació Antiques Caixes Catalanes - BBVA – Fundació Caixa d'Enginyers – Fundació Castell de Peralada – Fundació Metalquímia – Gómez-Acebo & Pombo – Helvetia Compañía Suiza S.A. de Seguros y Reaseguros – Illy – Laboratorio Reig Jofre – La Fageda – Quadis – Saba Infraestructures, S.A. – Saret de Vuyst – Scasi Soluciones de Impresión S.L. – Soler Cabot – Colonial – Veolia Serveis Catalunya

Benefactors d'Honor

Mariona Carulla Font – Mª Dolors i Francesc – Pere Grau Vacarissas – M^a. del Carmen Pous Guardia – Joaquim Uriach Torello

Benefactors Principals

Elvira Abril – Eulàlia Alari Ballart – Pere Armadàs Bosch – Rosamaria Artigas i Costajussà – Professor Rafael I. Barraquer Compte – Francesc Xavier Carbonell Castellón – Lluís Carulla Font – Josep Colomer Maronas – Josep Daniel i Lluïsa Fornos – Isabel Esteve Cruella – Jordi Gual i Solé – Maria José Lavin Guitart – Ramón Poch Segura – Juan Manuel Soler Pujol – Daniela Turco – Joan Uriach Marsal – Manel Vallet Garriga

Benefactors

Zacaries Benamiar – Pepita Izquierdo Giralt – Jordi Simó Sanahuja – Salvador Viñas Amat

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

